

Wonen in het Ploegpark

beeldkwaliteitplan boskamer Bergeijk

April 2016

diederendirrix architecten /Buro Mien Ruys

inhoudsopgave

- 3 Inleiding
- 4 Geschiedenis
- 5 Beelden bestaande setting
- 6 Openbare ruimte
- 7 Ensemblekwaliteit
- 8 Woonkwaliteit
- 10 Proefverkaveling & volumeopbouw
- 11 Materiaalgebruik
- 12 Architectuur
- 16 Toekomst

inleiding

ensemble de ploeg

Dit beeldkwaliteitplan (BKP) voor de woningen in de Boskamer de Ploeg in Bergeijk is opgesteld door diederendirrix architecten in samenwerking met Buro Mien Ruys.

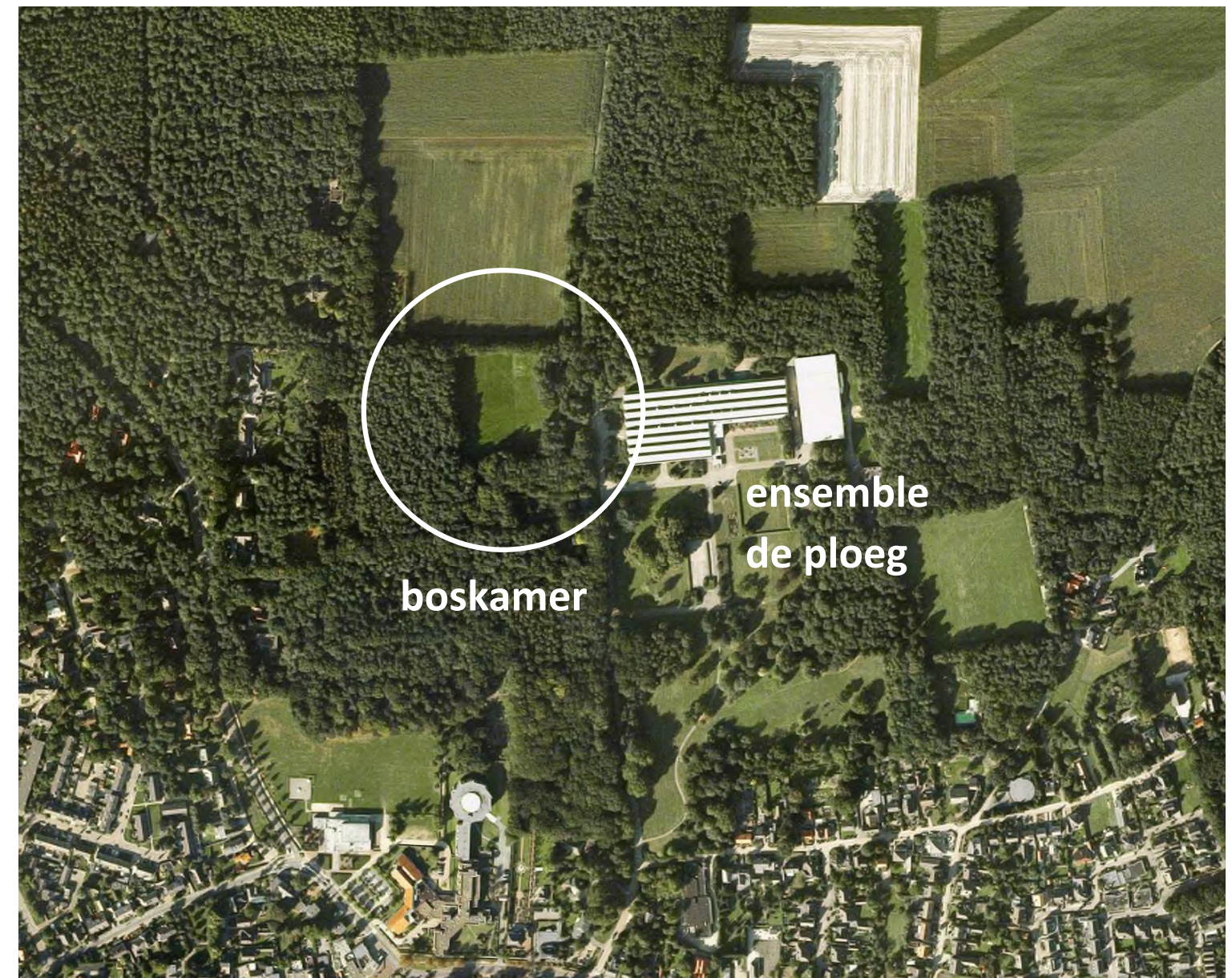
Dit document geeft globale richtlijnen mee voor wat betreft de beeldkwaliteit in de uitwerking van de nieuwbouw woningen op het terrein, mede in relatie tot het nabije ensemble van de Ploeg.

Het voorontwerp bestemmingsplan (2016) is opgesteld om de herontwikkeling van het industrieel monumentaal complex De Ploeg aan de Riethovensedijk 20 te Bergeijk mogelijk te maken. Het monumentale fabrieksterrein omvat zowel het gebouwencomplex van de voormalige weverij De Ploeg naar ontwerp van Gerrit Rietveld als een bijbehorende fabriekstuin van Mien Ruys, die samen een onlosmakelijke eenheid vormen en beiden de status van Rijksmonument hebben. Met de voorgenomen herontwikkeling krijgen de monumentale fabriekspanden, na jaren van leegstand, een nieuwe bestemming. Er wordt gestreefd naar een integraal plan waarin het behoud van het monumentale en beeldbepalende karakter van de fabriek en het terrein het uitgangspunt is.

De bestaande bebouwing van de fabriek wordt aangewend voor een nieuwe bedrijfsfunctie (tbv Bruns BV, fabrikant van inrichtingen en modellen voor musea). Het terrein en de fabriekstuin worden in ere hersteld.

Ten behoeve van de exploitatie en financiering van het duurzaam hergebruik en de instandhouding van het industriële complex wordt tevens voorzien in de realisering van 5 kwalitatief hoogwaardige vrijstaande woningen op het terrein van de Ploeg. Deze woningen zijn voorzien binnen de eigendomsgrenzen van het complex op een onbebouwd perceel ten westen van het monumentale fabriekspand.

De planlocatie is in de gemeentelijke structuurvisie aangewezen als transformatiegebied en in de (provinciale) Verordening ruimte als een complex van cultuurhistorisch belang.

diederendirrix architecten en Buro Mien Ruys hebben enkele uitgangspunten geformuleerd die bepalend zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van de woningen op het terrein:

- Openheid van de boskamer naar de fabriek.
- Groene setting van de woningen, waarbij de woningen familie van elkaar zijn.
- Kwalitatieve kaders voor uitwerking van de woningen, zoals volumeopbouw, kleur- en materiaalgebruik, oriëntatie, entreemotieven, relatie met de tuin, erfafscheidingen en bijgebouwen.
- Openbare ruimte en gezamenlijk woonstraatje.

In dit beeldkwaliteitsplan wordt inspiratie voorgesteld, gebaseerd op de innovatieve kwaliteiten van het naburige complex 'De Ploeg' en op het oeuvre aan woonkwaliteiten van Gerrit Rietveld in het bijzonder. Voor de buitenaanleg wordt inspiratie gevonden in de tuinarchitectuur van Mien Ruys.

Geschiedenis

kavel

In het parkontwerp van 1959 is te zien dat ter plaatse van de boskamer een functionele indeling is ontworpen: een opslag voor afvalwater, een woonhuis, een kweek- en composthoek en een sportterrein. Rondom is afschermende beplanting getekend die aan de fabriekzijde verspringt en zo de toegangsweg accentueert.

parkontwerp 1959

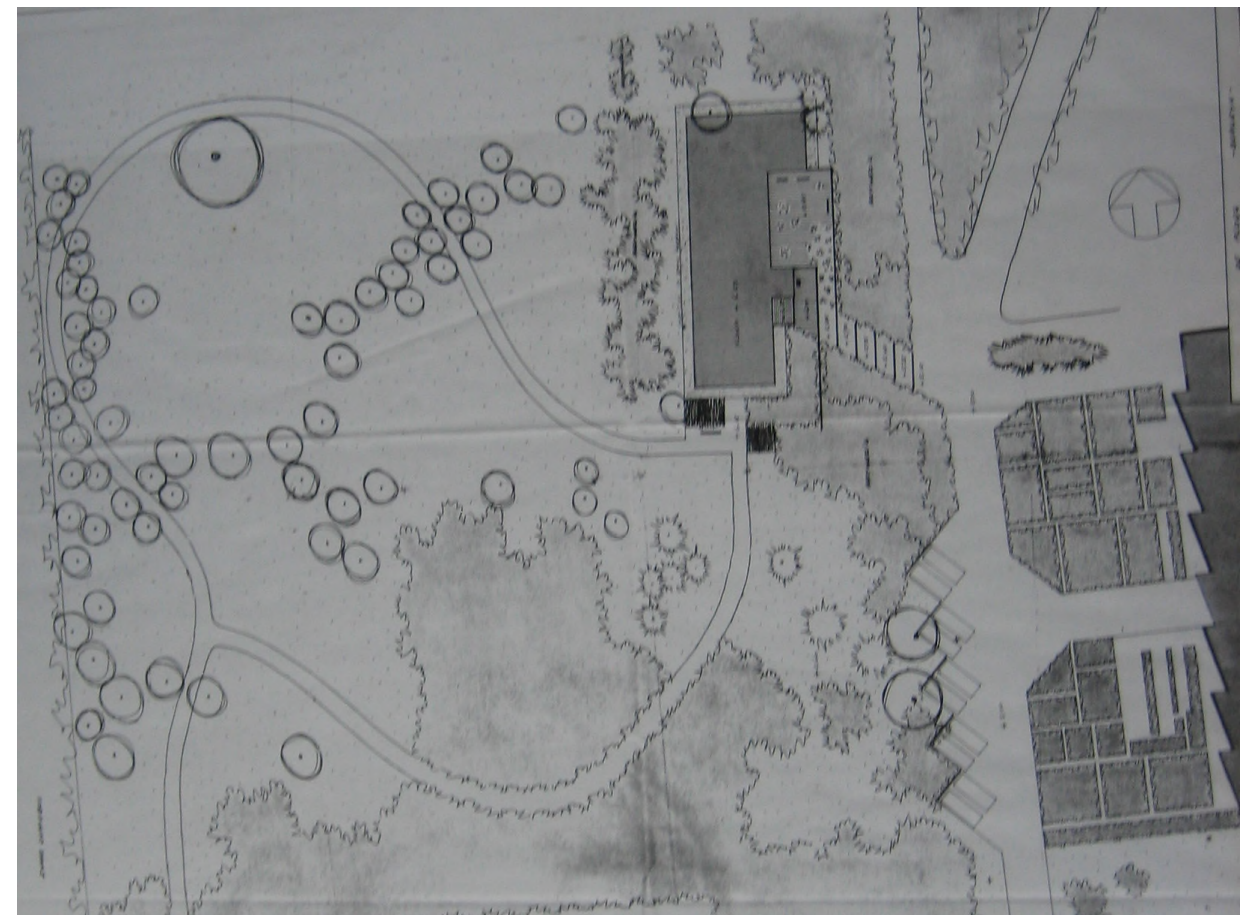
In 1964 wordt het terreinplan aangepast ten behoeve van de bouw van het glazen paleis. De entreepartij en de parkeerplaatsen aan de Riethovensedijk zijn gerealiseerd, de rest van het terreinontwerp, een landschappelijk ontwerp met slingerende paden, wordt nooit gerealiseerd. In 1996 is het glazen paleis gesloopt en van de woning zijn ook alleen nog funderingsresten aanwezig. De zone met kwekerij en compost is overgroeid geraakt en onderdeel van het bos geworden. Wat resteert is een vrij introverte open ruimte in het bos: de Boskamer. De zigzag bielswand aan de zijde van de Riethovensedijk is nog intact. In de zone achter deze bielswand staan enkele monumentaal uitgegroeide solitaire eiken. Er is tussen deze bomen door hier en daar een doorzicht naar de Boskamer.

Het terrein heeft verschillende functies en indelingen gekend, waarbij ook sprake was van enige (woon)bebouwing. Dit terreindeel heeft nooit onderdeel uitgemaakt van de hoofdcompositie van het park en ook geen directe ruimtelijke relatie met de fabriek. Toevoegen van een bescheiden woningbouwprogramma in dit terreindeel biedt de mogelijkheid deze ruimtelijke relatie alsnog te realiseren en zo het ensemble aan de westzijde van de fabriek te versterken. Om dit te sturen zijn spelregels en kwaliteitseisen geformuleerd.

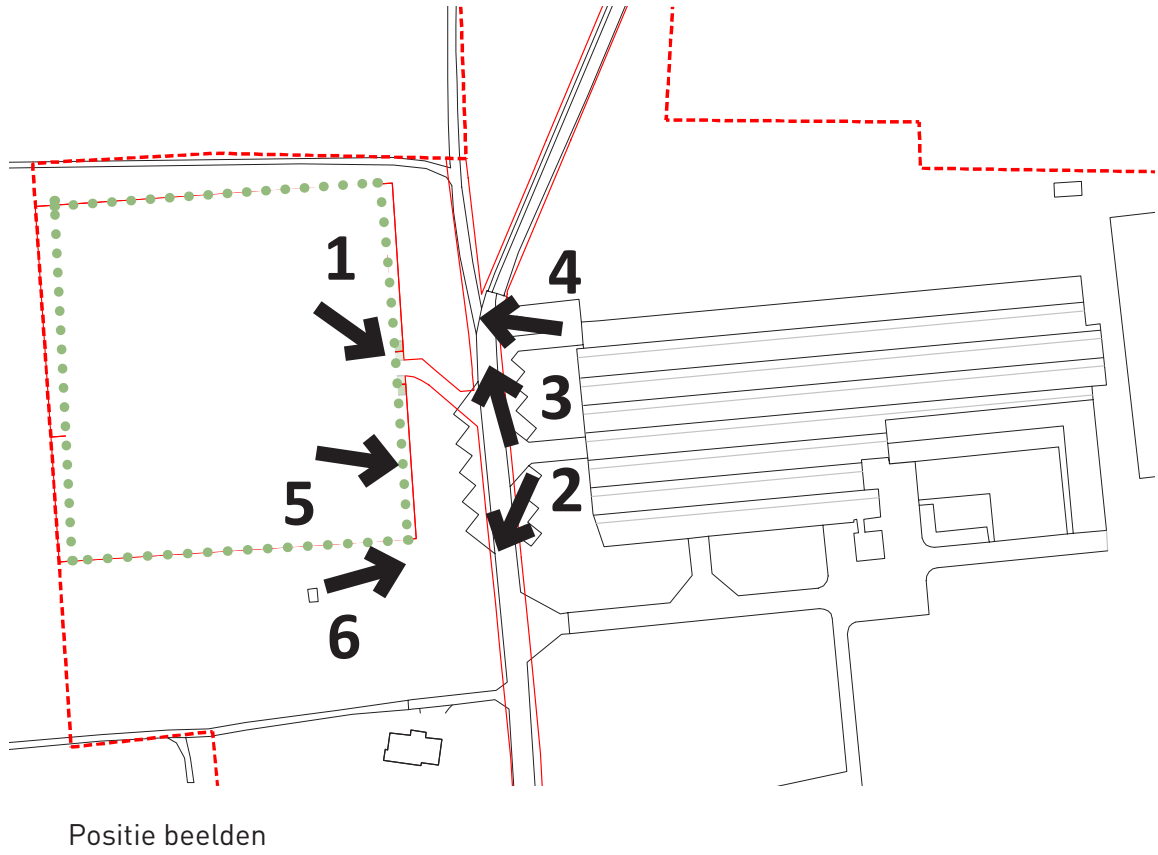
Voorgevel vormgevingsgebouw Weverij de Ploeg 1967 - 1996

Zicht op de voorgevel van het vormgevingsgebouw en een deel van de tuin van Weverij De Ploeg te Bergeijk. Het gebouw, voltooid in 1966, was een ontwerp van architect Gerard Poolman en lag tegenover de westgevel van de fabriek aan de Riethovensedijk. In 1996 is dit 'Glazen Paleis', zoals het werd genoemd, afgebroken.

Terreinplan 1964

beelden bestaande setting

openbare ruimte

inrichting groene setting

Bosschil

Aan de noord- en de zuidzijde worden de kavels van de omgeving afgeschermd met een bosschil met een minimale breedte van 5,5 meter. Deze deels aanwezige bosschil wordt aangevuld/verdicht met inheemse heesters aansluitend bij de reeds aanwezige beplanting zoals lijsterbes, hazelaar, acacia, rhodo en hulst. Aan de noordzijde blijft het aanwezige openbaar toegankelijke wandelpad tussen bosschil en akker gehandhaafd. Aan de westzijde grenzen de kavels aan een reeds aanwezige bosrand.

Ensemble

Aan de oostzijde, de zijde van de Riethovense dijk, heeft de groenstrook tussen de kavels en de Riethovense dijk - over de breedte van de westgevel van de fabriek - een meer open van karakter met vrijstaande solitaire bomen in gras of bodembedekkende beplanting. Hier richten de voorste twee woningen zich op de Riethovense dijk. Hier ontstaat een ruimtelijk samenhangend geheel, tussen de woningen en de fabriek waardoor het ensemble van park en fabriek aan de westzijde versterkt wordt.

Ontsluiting

De ontsluiting van de kavels is gesitueerd aan de Riethovense dijk, waar, aansluitend aan de zigzag bielswand, een schuine inrit is gemaakt die op een logische manier het aanwezige hoogteverschil overbruggt. De toegangsweg naar de vijf woningen heeft een smal profiel, maximaal 4,5 meter breed. Parkeren vindt plaats op eigen terrein.

Erfgrenzen

Op de kavelgrenzen komen geen gebouwde afscheidingen. Alleen (beuken)hagen zijn toegestaan als erfafscheiding, zoals ook elders in het park beukenhagen gebruikt zijn om de ruimte te geleiden. Een hekwerk in de haag met dezelfde hoogte als de haag, met het oog op veiligheid, is toegestaan.

Ensemble-kwaliteit

Eenheid in verscheidenheid

Eerder dan een voorgeschreven architectuurstijl delen de vijf woningen overeenkomst in opbouw, verfijning en woonkwaliteit. De kracht van de groene setting staat variatie toe binnen een gedeelde familieband.

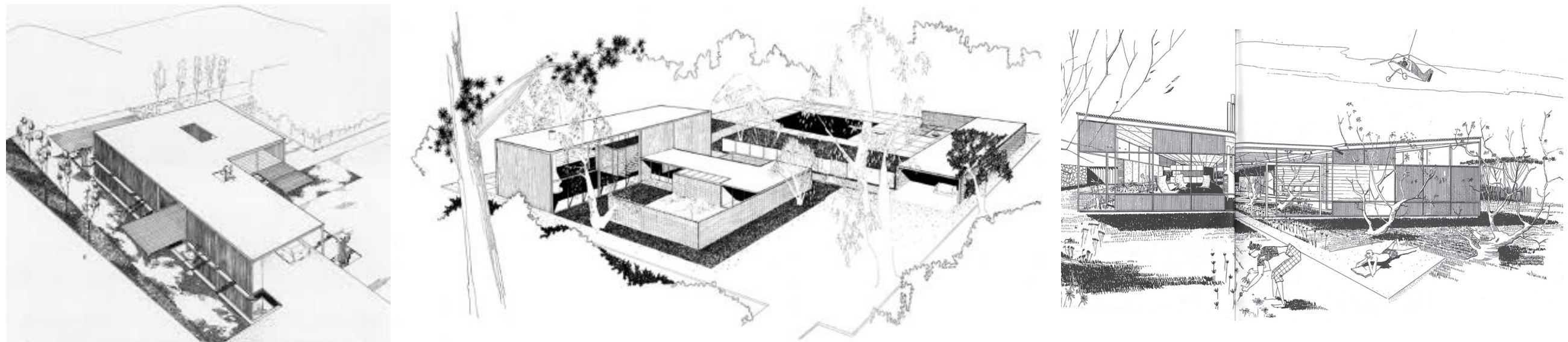
De architectonische en ruimtelijke opbouw en uitwerking van de woningen op de kavels kenmerkt zich door verbindende kwaliteiten. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste gemeenschappelijke kenmerken, die de familie definiëren en die verderop in dit document nader worden toegelicht.

meisterhäuser Bauhaus te Dessau

Haus Lange und Haus Esters - Mies van der Rohe

Case study houses

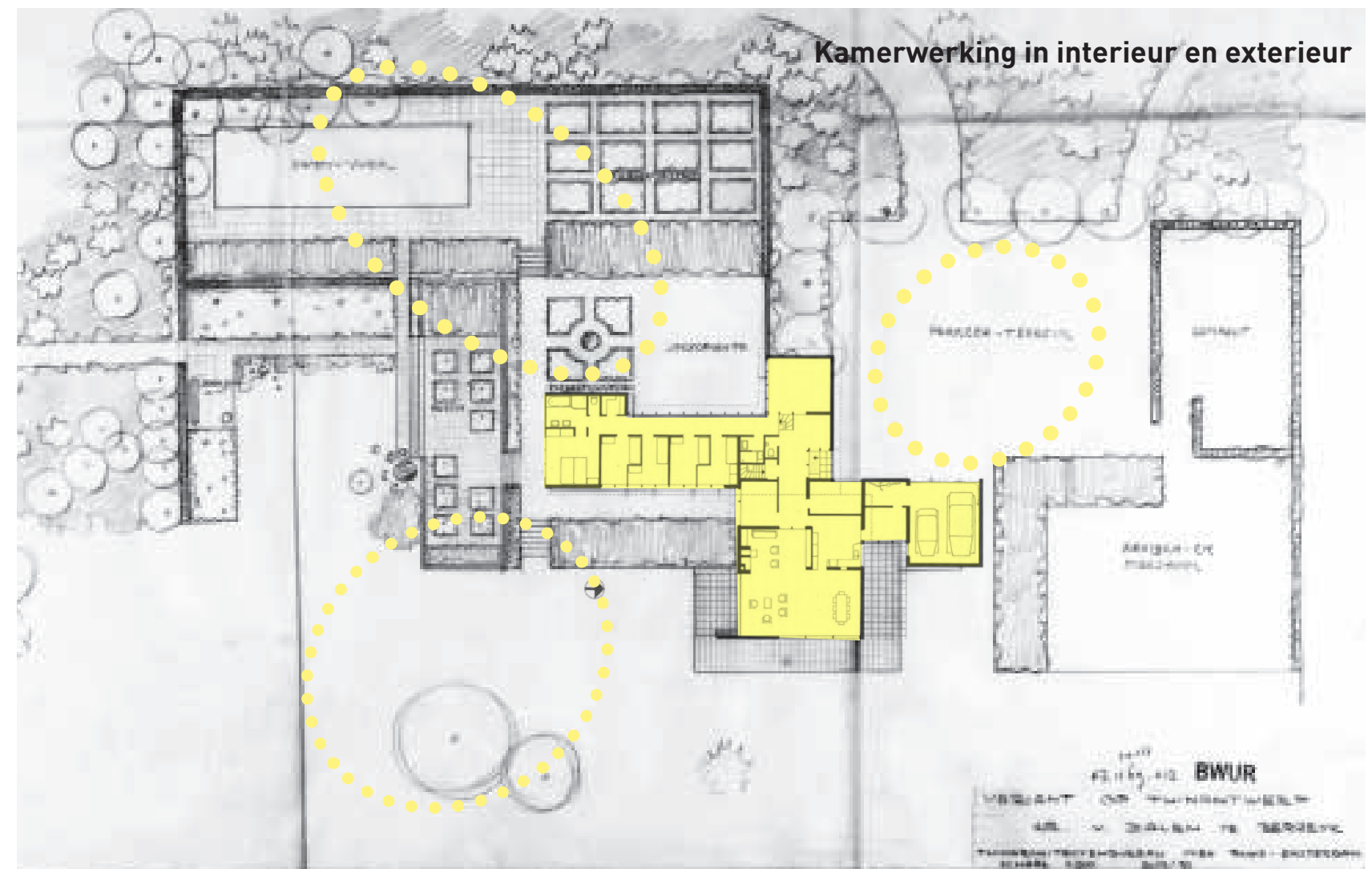
Woon-kwaliteit

naast de Ploeg

De kwaliteit van wonen op deze rijke plek dient een relatie aan te gaan met haar omgeving. Dit betekent dat er veel aandacht zal zijn voor de interactie tussen binnen en buiten. Het woonhuis van Daalen, ontworpen door Gerrit Rietveld, is niet alleen door de nabijheid een goede referentie. De woning is door zijn opbouw en compositie een fraai voorbeeld van een ontspannen en ruimtelijke invoeging van een woonmilieu in het bos. Door de schakeling van ruimtes en creëren van plekken krijgt niet alleen de woning maar ook de belendende tuin kwaliteiten die elkaar ook nog eens versterken. De tuinkamers kunnen zijn weer verschillend van aard door oriëntatie en gebruik en lopen fraai over in de omzomende bosrand.

De woningen in de boskamer naast de ploeg streven eenzelfde kwaliteit na. Ze bezitten een overwegend horizontale karakter en vragen de architect om inventieve ruimtelijke en organisatorische oplossingen.

De huizen hebben een alzijdig en openkarakter dat in harmonie met de omgeving wordt gerealiseerd. Aan de "publieke" zijde kan dit formeler zijn met een meer ingetogen karakter. Naar de tuin- en achterzijde wordt om een open relatie gevraagd.

Plattegrond woonhuis van Daalen met tuinontwerp door Mien Ruys

Voorgevel woonhuis van Daalen - Bergeijk

Achtergevel woonhuis van Daalen - Bergeijk

Openheid en relatie met tuin en omgeving

Woon-kwaliteit

naast de Ploeg

Er wordt een samenhangend geheel gerealiseerd.

Vanuit de gemeenschappelijke woonruimte krijgen de overige ruimten en kamers als het ware vanzelf hun plaats in de totale organisatie en vormgeving.

Bij het ontwerpen van de woning zijn het interieur, en de overgang naar de omgeving van grote betekenis.

Kamerwerking in interieur en exterieur.

De woningen worden in het landschap integreert zonder ze in het landschap te laten verdwijnen.

Paviljoen Sonsbeek - Gerrit Rietveld

huis als plastiek

633 Woning Van Slobbe Zandweg 122, Heerlen

De woning die Rietveld voor de mijn-directeur B. van Slobbe op een glooiend terrein in het Limburgse Heerlen bouwde, is in alle opzichten karakteristiek voor de stijl van Rietvelds laatste ontwerpen. Een van de opvallende overeenkomsten met de huizen voor O. Singelenberg, G. Schmidt en J. Koning (nrs. 623, 609 en 668) is het gebruik van brede kaders. Deze kunnen dragende betonnen delen zijn of de omlijsting van de raamkozijnen. De nadruk ligt meer op de kracht van de lijn dan op het vlak, zoals ook in Rietvelds laatste stoelontwerp voor Steltman (nr. 649). Het huis Van Slobbe is het grootste dat Rietveld ooit bouwde. De opdrachtgever wenste een 'vooral niet te pompeus' ontwerp. Dit gaf Rietveld alle vertrouwen dat hij een (voor beiden) 'acceptabel' plan kon leveren.¹

Woonhuis van Slobbe - Gerrit Rietveld

situatie schaal 1:500 (A3)

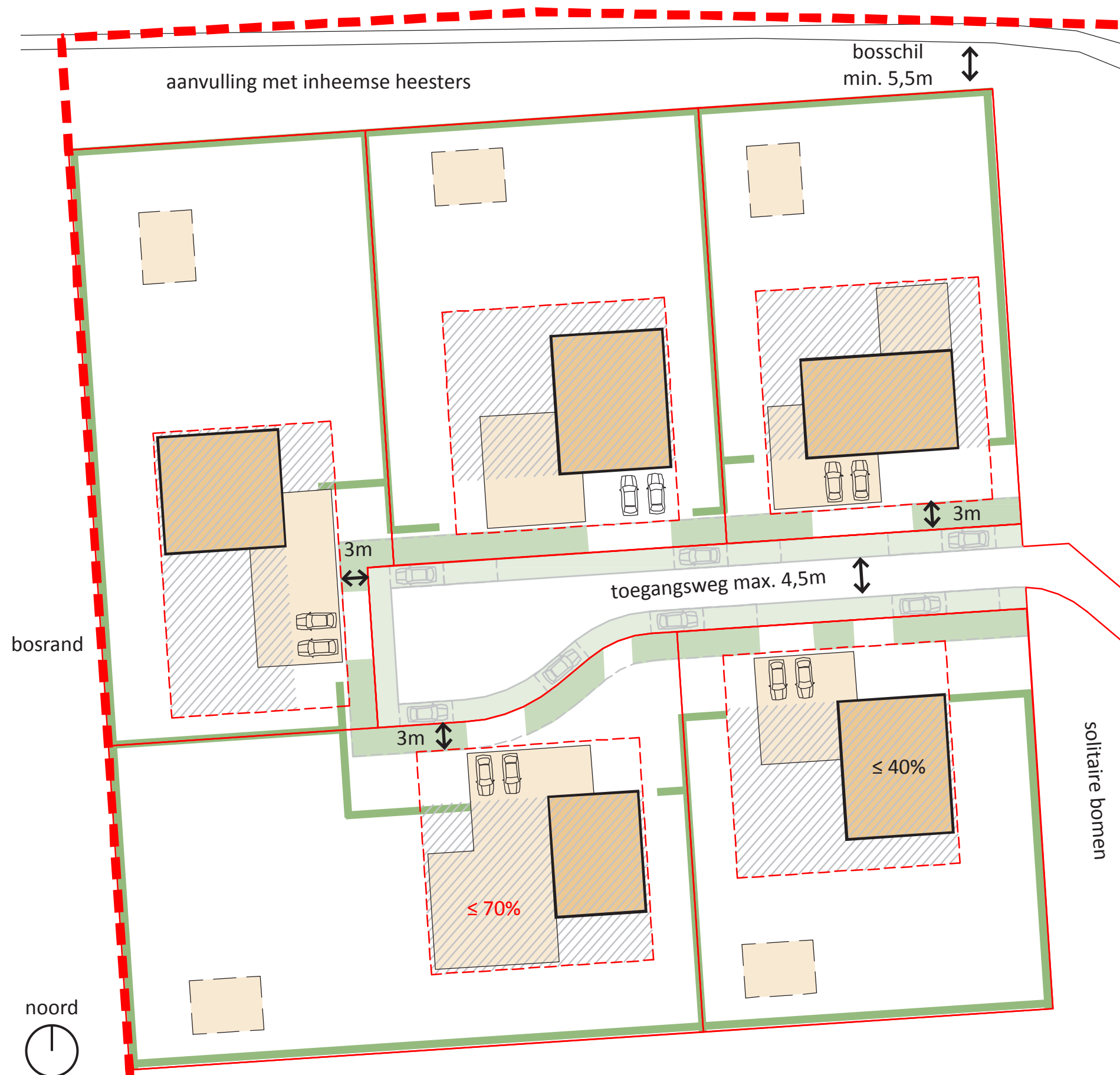
situatie schaal 1:500 (A3)

Voor positionering van verschillende bouwvolumes op de kavel zijn enkele spelregels opgesteld:

- alle bebouwing wordt voorzien van een plat dak, danwel een licht schuin dak met een maximale helling van 15 graden.
- maximaal twee bouwlagen zijn toegestaan (hoogte max. 7m.), binnen het aangegeven zoekgebied.
- alle woningen kennen een ruimtelijke opbouw van geschakelde elementaire vormen.
- de rooilijn ligt 3 meter van de perceelsgrens.
- bijgebouwen (cf. WABO) dienen ruim los geplaatst te worden t.o.v. de hoofdbebouwing.

Wat betreft de groene inrichtng:

- alleen beukenhagen zijn toegestaan als erfafscheiding (max. 2,2m hoog), alleen achter de rooilijn.
- de toegangsweg (max. 4,5m breed) wordt geflankeerd door een strook grastegels (o.g.) ten behoeve van bezoekersparkeren.

	plangrens Bestemmingsplan De Ploeg
	perceelsgrens
	maximale bouwgrens
max. 70% bebouwd oppervlak
	éénlaagse bebouwing
	tweelaagse bebouwing
	vrijstaand bijgebouw (éénlaags)
	zoekgebied tweelaagse bebouwing
max. 40% bebouwd tweelaags oppervlak
	parkeerstrook bezoekers (mandelig terrein)
	beukenhaag

Materiaalgebruik

De natuurlijke setting en de nabijheid van De Ploeg zijn de basis voor het denken over de toe te passen materialen en kleuren. De architectuur en de beeldkwaliteit van de Ploeg en woningbouwontwerpen van Rietveld kunnen niet geëvenaard worden. Wel kan er gestreefd worden naar eigentijdse kwaliteiten en innoverend vermogen “in de geest van”.

Zuivere maatvoering, precisie van detail en samenkomst zijn hierbij basis kwaliteiten. Daarnaast wordt er gevraagd om mooie materialen waarbij er aandacht is voor technisch vernuft en gepaard hiermee duurzaam denken. Zowel in materiaal als in energie hebben de woningen hierin een voorbeeld functie.

We hanteren een aantal uitgangspunten:

Het gebruik van materiaal dat mooi veroudert.

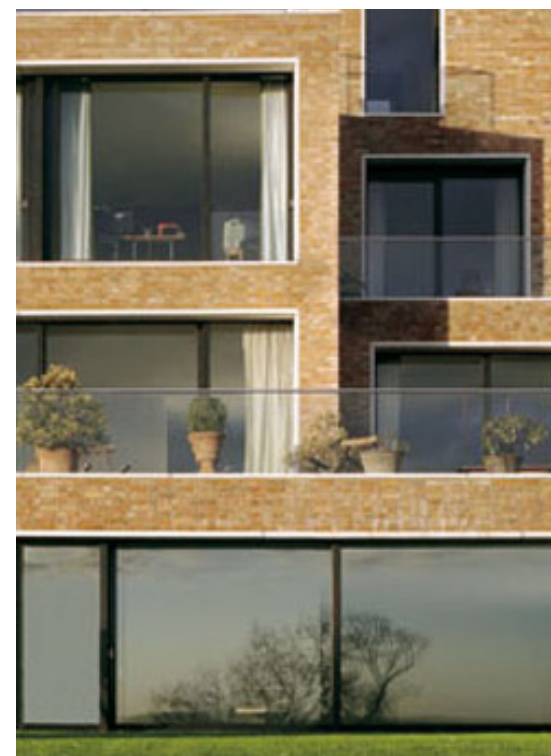
Een verfijnde en duurzame detaillering.

De toepassing van architectonisch robuuste materialen voor de puien zoals hout, staal of aluminium.

Het dak dient extra aandacht te krijgen. Dit gebeurt door het te benaderen als een groen dak, ontworpen als gebruiksruijme of gecombineerd met installaties voor energieopwekkingen. Het geheel in dienst van de omgeving ten behoeve van een samenhangende en rustige beeldkwaliteit.

De kleur komt uit een familie van lichte tinten; subtiele kleurnuances achter een zweem van wit. Hierbij wordt nadrukkelijk niet aangestuurd op een geveluitstraling die overal gelijkwaardig en smetteloos wit is. Met deze voorkeur willen wij bereiken dat de materialen fris contrasteren met het overal aanwezige groen.

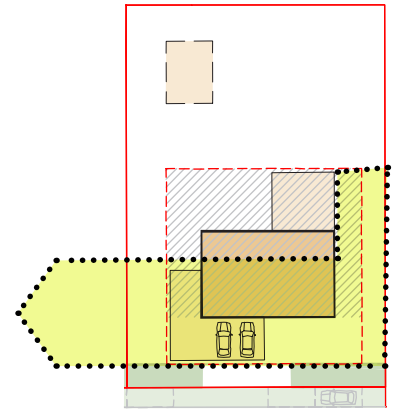
Kozijnen zijn donker van kleur waardoor de schaal van de opening prevaleert boven de geleding in het venster.

architectuur

Zijde naar publieke ruimte- sculpturale kwaliteit

Publieke zijde

het huis als plastiek

Meer gesloten representatief karakter

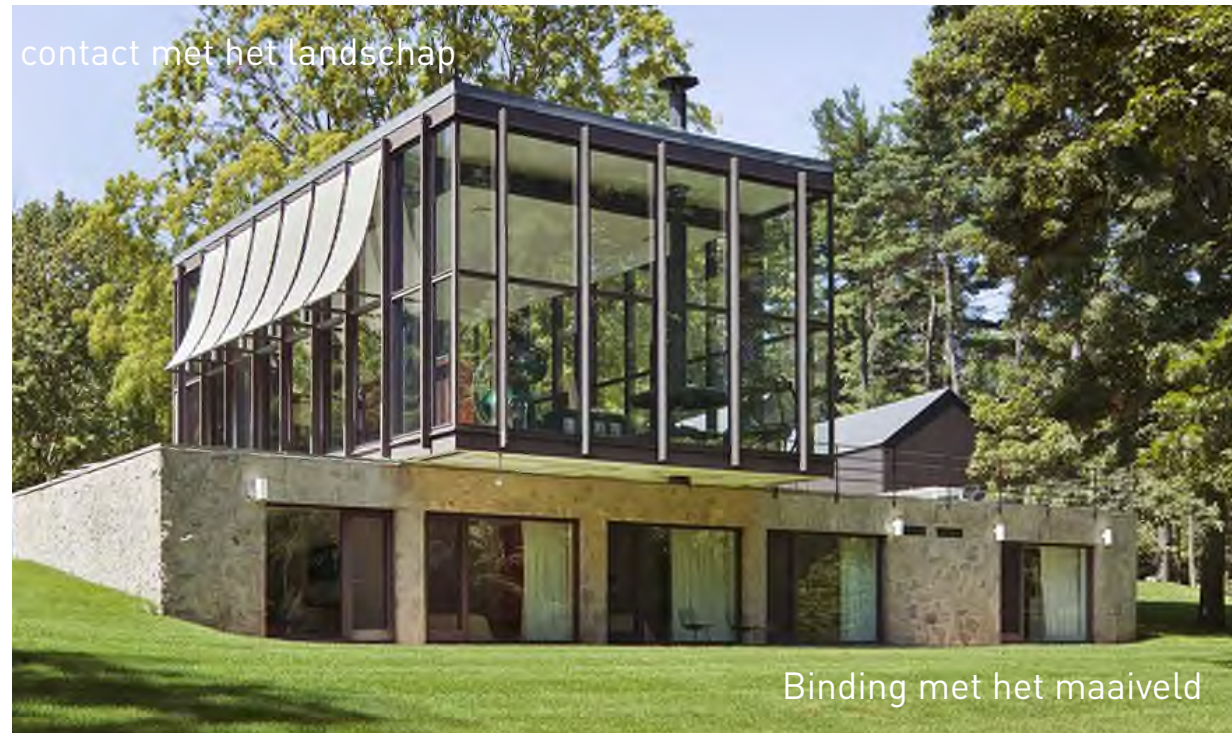
Uitnodigend volume en kamerwerking

Ontvangen en parkeren zijn deel van een architectonische oplossing

architectuur

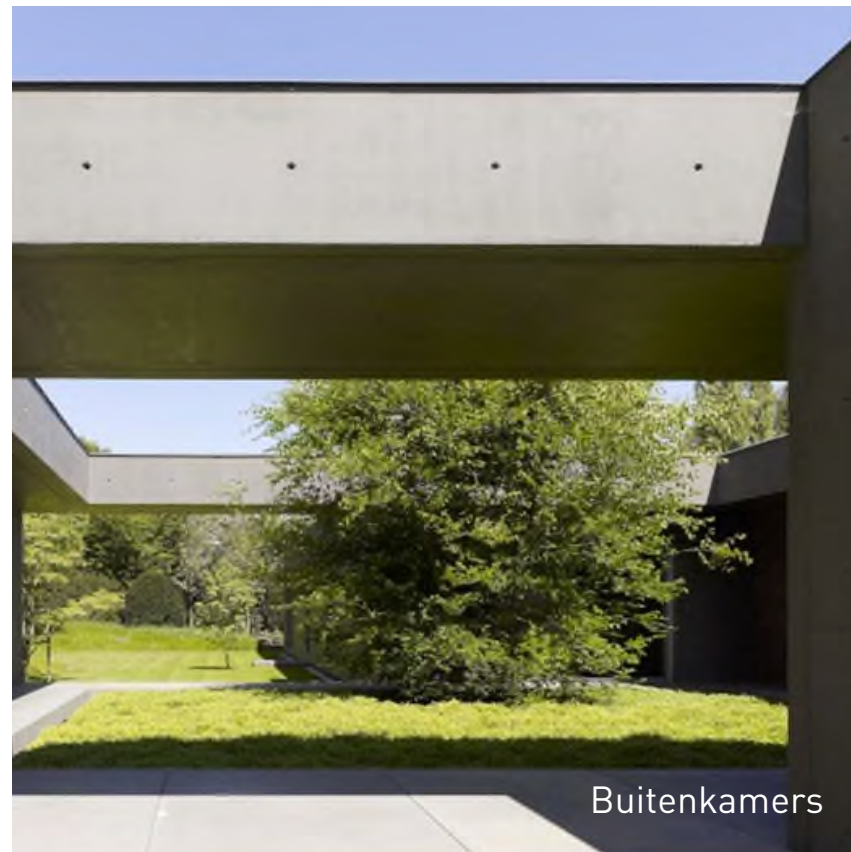
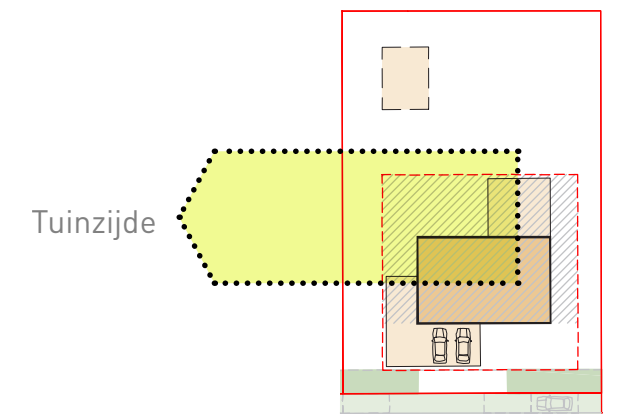
Gelaagde opbouw & daklandschap

Horizontale werking

architectuur

Tuinzijde- kamerwerking

Buitenkamers

Overgang naar het boslandschap

Riante puien

Open en transparante tuinzijde

Patiowerking

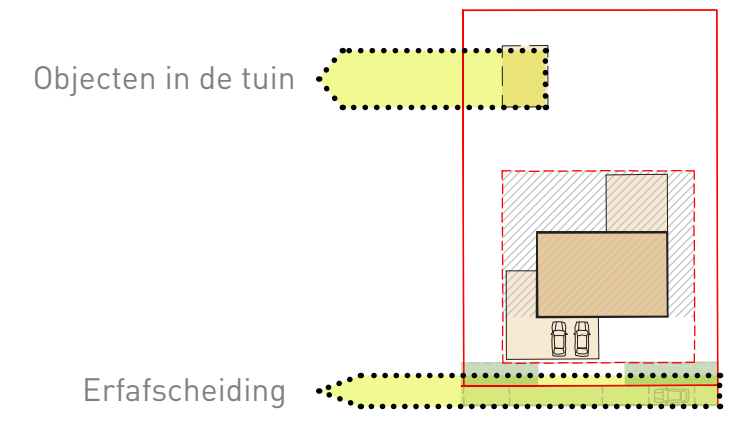
Terras als overgang naar de tuin

Tuinkamer

architectuur

bijgebouwen & overgangen naar openbaar gebied

toekomst

losse elementen en aanbouwen

Het is van belang dat ook op lange termijn de bebouwing in de Boskamer een familie blijft. Om deze samenhang in de toekomst te behouden zijn spelregels opgesteld en wordt zorgvuldigheid gevraagd op de volgende onderdelen:

- erfafscheidingen
- serres
- dakkapellen
- zonnecellen
- zonweringen
- schotelantennes
- reclame-uitingen
- trafo's, cai-kasten e.d.
- overige aanverwante zaken

In de ontwerpfase wordt geanticipeerd op te verwachten toekomstige veranderingen en aanpassingen aan de woning.

Erfafscheidingen, daar waar deze niet grenzen aan het openbaar gebied (hagen), worden ontworpen als onderdeel van de woning door architect of landschapsarchitect in groene of bouwkundige vorm.

Opties voor aan- en opbouwen worden in de ontwerpfase door de architect meegenomen. Dit geldt voor bijvoorbeeld serres en dakopbouwen.

Zonnecellen en schotelantennes zijn niet zichtbaar vanaf de openbare ruimte.

Latere toevoegingen aan de bebouwing, zoals zonweringen, zonnecellen en reclame-uitingen, worden zoveel mogelijk ondervangen door reeds in het ontwerp hierin te voorzien of in het ontwerp een voorziening te treffen opdat mogelijke toevoegingen op samenhangende en bescheiden wijze plaats zullen vinden.

Noodzakelijke elementen in de openbare ruimte zoals trafohuisjes en cai-kasten worden zorgvuldig in het ontwerp geïntegreerd.

colofon

diederendirrix architecten

Rob Meurders
Remco Mulder

Dommelstraat 11
Postbus 6320
5600 HH Eindhoven

+31 (0) 40 260 67 40
info@diederendirrix.nl
www.diederendirrix.nl

buro mien ruys
tuin- en landschapsarchitecten bv
Anet Scholma

Amstel 157
1018 ER Amsterdam

+31 (0) 20 622 58 73
buro@mienruys.nl
www.mienruys.nl